

เรื่อง ผักเป็ดน้ำ

รายละเอียด

ผักเป็ดน้ำ ชื่อสามัญ Alligator weed

ผักเป็ดน้ำ ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alternanthera philoxeroides* (Mart.) Griseb. จัดอยู่ในวงศ์บานไม่รู้โรย (AMARANTHACEAE)

ผักเป็ดน้ำ ยังมีชื่อเรียกอื่นอีกว่า ผักเป็ด (ทั่วไป), คงขิมเกียง (จีน-แต้จิ๋ว), คงชินเจี้ยน คงชินเหลียนจื่อเฉ่า (จีนกลาง) เป็นต้น

ลักษณะของผักเป็ดน้ำ

- **ต้นผักเป็ดน้ำ** จัดเป็นพรรณไม้้ำหรือพรรณไม้ล้มลุก มีอายุราว 1 ปี ชอบขึ้นตามแอ่งน้ำกร้างหรือริมน้ำทั่วไป มีลำต้นอยู่บนผิวน้ำ ลำต้นมีความสูงประมาณ 1 เมตร เลื้อยทอดไปตามผิวน้ำหรือพื้นดิน แตกกิ่งก้านสาขามาก ส่วนรากจะติดอยู่ตามข้อต้น ลำต้นกลมเป็นข้อ ๆ ภายในของลำต้นกลวง ขยายพันธุ์ด้วย

การแยกต้นไปปลูกลงในแอ่งน้ำ

- **ใบผักเบ็ดหน้า** ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ โดยจะออกตามข้อต้น ลักษณะของใบเป็นรูปรี ยาวหรือรูปไข่กลมรี ปลายใบแหลม โคนใบแหลม ส่วนขอบใบเรียบ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 1-1.8 เซนติเมตรและยาวประมาณ 3-5 เซนติเมตร มีขนขึ้นปกคลุมอยู่ทั่วไปตามขอบใบทั้งสองด้าน เส้นกลางใบนูน แผ่นใบเป็นสีเขียว ก้านใบสั้น
- **ดอกผักเบ็ดหน้า** ออกดอกเป็นช่อหรือออกเป็นดอกเดี่ยว โดยจะออกตามส่วนยอดของลำต้นหรือตามง่ามใบ ก้านช่อดอกยาวประมาณ 1-4 เซนติเมตร ลักษณะของดอกจะกลมคล้ายถ้วย กลีบดอกเป็นสีขาวเรียงซ้อนกัน ดอกมีเกสรเพศผู้ 5 ก้าน และเกสรเพศเมีย 1 ก้าน
- **ผลผักเบ็ดหน้า** ผลมีลักษณะแบนกลมรี ขอบหนาและเป็นหนาม ภายในผลจะมีเมล็ดอยู่ 1 เมล็ด

สรรพคุณของผักเบ็ดหน้า

1. ช่วยรักษาวัณโรค ชนิดที่ไอเป็นเลือด ให้ใช้ต้นสดผสมกับน้ำตาลกรวดแล้วตุ๋นกับน้ำรับประทาน ซึ่งจะใช้ประมาณ 120 กรัมและ 15 กรัม (ต้น)
2. ช่วยแก้เยื่อสมองอักเสบชนิดบี (ทั้งต้น) หรือหากนำมาปรุงเป็นยาฉืดก็จะใช้รักษาโรคไข้สมองอักเสบและไข้เลือดออกในระยะแรกได้ (ทั้งต้น)
3. ใช้เป็นยาแก้ไข้ ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ แก้หัด ทำให้เลือดเย็น (ทั้งต้น)
4. ช่วยแก้ไข้หวัดระบาศตัวร้อน ด้วยการใช้ต้นสด 40-75 กรัมนำมาต้มกับน้ำรับประทาน (ต้น)
5. ช่วยแก้อาการไอเป็นเลือด (ทั้งต้น) ไข้แก้ไข้ อาเจียนเป็นเลือด ด้วยการใช้ต้นสดประมาณ 75-100 กรัม นำมาต้มกับน้ำ เติมน้ำตาลเล็กน้อยแล้วนำมารับประทาน (ต้น)
6. ช่วยขับปัสสาวะ (ทั้งต้น)
7. ช่วยขับน้ำขึ้นในร่างกาย (ทั้งต้น)
8. ช่วยแก้ตับอักเสบชนิดเอ (ทั้งต้น)
9. ช่วยแก้อีสุกอีใส (ทั้งต้น)
10. ใช้ภายนอกแก้งูสวัด ด้วยการใช้ต้นสดนำมาตำพอกบริเวณที่เป็น (ทั้งต้น)
11. ใช้รักษาโรคหนองใน ด้วยการใช้ต้นสดประมาณ 60 กรัมนำไปตุ๋นกับน้ำรับประทาน (ต้น)
12. ช่วยรักษาโรคผิวหนังผดผื่นคัน ผื่นหนอง (ทั้งต้น)
13. ใช้รักษาแผลมีน้ำเหลืองหรือเป็นผดผื่นคัน ให้ใช้ต้นสดผสมกับน้ำข้าวข้าวแล้วนำมาตำให้เข้ากัน คั้นเอาแต่น้ำใช้ทาบริเวณที่เป็น (ต้น)

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

14. หากเป็นผี ให้ใช้ต้นสดนำมาตำผสมกับน้ำผึ้งทาบริเวณที่เป็น (ต้น)
15. ใช้แก้พิษงูหรือถูกงูกัด ให้ใช้ต้นสดประมาณ 150-250 กรัมนำมาตำคั้นเอาแต่น้ำรับประทาน ส่วนกากที่เหลือให้นำเอามาพอกบริเวณที่ถูกงูกัด (ต้น)

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของผักเป็ดน้ำ

- ทั้งต้นจะมีสาร 7- β -L-rhamnosyl-6-methoxyluteolin และมีสารซาโปนิน (Saponin) ซึ่งเป็นพิษต่อพวกปลา โดยซาโปนิน ถ้าทำการย่อยแล้วจะได้น้ำตาล 3 ชนิด ได้แก่ กลูโคส แรมโนส และไรโบส นอกจากนี้ยังพบว่ามีกรดโอเลอิก (Oleonic acid) ซึ่งเป็นสารที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง เนื่องจากสารชนิดนี้สามารถช่วยยับยั้งการเจริญเติบโตได้
- ถ้านำสารที่สกัดได้จากผักเป็ดน้ำมาทำเป็นยาฉีดชนิด จะมีฤทธิ์เป็นยาฆ่าเชื้อ Encephalitis virus type B, Hepatitis virus type A, Rabies virus และเป็นยาฉีดที่มีพิษน้อยมาก
- จากการทดสอบความเป็นพิษ พบว่ามีพิษน้อยมาก เพราะเมื่อนำมาทดสอบกับหนูในขนาดที่เกินกว่า 455.4 กรัมต่อน้ำหนักตัวของหนู 1 กิโลกรัม โดยฉีดเข้าทางเส้นเลือด จะทำให้หนูทดลองจำนวนครึ่งหนึ่งตาย (สรุปก็คือ หากใช้ในปริมาณที่เกินกว่า 455.5 ซีซีต่อหนึ่งกิโลกรัม ถึงจะทำให้เกิดพิษต่อร่างกาย)
- เมื่อใช้ยาสดในขนาด 20 กรัมต่อ 1 กิโลกรัมมาสกัดทำเป็นยาฉีด โดยแบ่งฉีดวันละ 2-3 ครั้ง ติดต่อกัน 1-4 เดือน พบว่าจากการรักษาผู้ป่วยจำนวน 613 คน พบว่าผู้ป่วย 596 คน หายดีเป็นปกติ และอีก 17 คน มีอาการดีขึ้น

ประโยชน์ของผักเป็ดน้ำ

- ยอดอ่อนของผักเป็ดน้ำสามารถนำมาใช้ปรุงเป็นอาหารได้ เช่น การนำมาลวกรับประทานกับน้ำพริก หรือนำไปชุบแป้งทอดกับไข่

ข้อห้ามในการใช้สมุนไพรผักเป็ดน้ำ

- หากต้นผักเป็ดน้ำเจริญเติบโตในแหล่งน้ำที่เป็นพิษ ห้ามนำมาใช้เด็ดขาด เพราะอาจทำให้เป็นอันตรายต่อชีวิตได้

คำสำคัญ : ผักเป็ดน้ำ

ที่มา : <https://medthai.com/>

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-07-10

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1712&code_db=610010&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology